

Η Καμπάνα της Ξάνθης και οι αγώνες του καπνεργατικού Κινήματος

Μια καμπάνα που έγραψε ιστορία. Απαγορεύτηκε, καταργήθηκε, φυλακίστηκε, εξορίστηκε. Στο «όνομά» της έγιναν αγώνες, χτυπήθηκαν και φυλακίστηκαν πάρα πολλοί καπνεργάτες. «Φιμώθηκε» πολλές φορές και το αίτημα της επανα-κωδωνοκρουσίας της κυριάρχησε στα συνδικαλιστικά αιτήματα των καπνεργατικών συνδικάτων και της Καπνεργατικής Ομοσπονδίας, της ηρωικής Κ.Ο.Ε, για πάρα πολλά χρόνια.

Γράφει ο Στέφανος Πράσος

Από την έναρξη της βιομηχανικής επανάστασης και την ύπαρξη των τάξεων η καθιέρωση σταθερού ωραρίου εργασίας αποτέλεσε αιτία σκληρών και αιματηρών συγκρούσεων με κορυφαία την εξέγερση των εργατών του Σικάγου την πρωτομαγιά του 1886. Ήταν η κορύφωση των αγώνων για την καθιέρωση του οκταώρου. Τα τρία οχτάρια: 8 ώρες δουλειάς, 8 ώρες ύπνο, 8 ώρες ελεύθερος χρόνος. Όσοι νόμοι κι αν ψηφίστηκαν από τότε το ωράριο εργασίας παραμένει και σήμερα κυρίαρχη αντίθεση μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας.

Στη Χώρα μας το ταξικό εργατικό κίνημα από τη γέννησή του ακόμα έδωσε πολλούς, σκληρούς και αιματοβαμμένους αγώνες για το ωράριο και την καθιέρωση της οχτάωρης εργασίας με κορυφαία την πρωτομαγιά του 1936 και τα γεγονότα που ακολούθησαν τις επόμενες μέρες στη Θεσσαλονίκη.^[1]

Η καμπάνα της Ξάνθης

Μία λιγότερο γνωστή ιστορία αφορά τους αγώνες που δόθηκαν από τους καπνεργάτες της Ξάνθης για την εφαρμογή του οκταώρου και σχεδόν πάντα στο επίκεντρο είχαν την καμπάνα του συνδικάτου καπνεργατών. Η καμπάνα αυτή ως σύμβολο αλλά και ως «εγγυητής» της τήρησης του ωραρίου έγραψε μια ιστορία παράλληλη με το

καπνεργατικό κίνημα της Ξάνθης και της γύρω Περιοχής.

Ήταν κρεμασμένη έξω από τα γραφεία του Συνδικάτου Καπνεργατών και σήμαινε την αρχή και το τέλος της εργασίας σε όλα τα εργοστάσια επεξεργασίας καπνού στην Ξάνθη που τότε απασχολούσαν γύρω στους 7.000 εργάτες.

Το καπνεργατικό κίνημα

Το καπνεργατικό κίνημα την περίοδο του μεσοπολέμου ήταν «η αιχμή του δόρατος» του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος κυρίως γιατί είχε πυκνότητα, υψηλό βαθμό οργάνωσης, συγκεντρωμένες δυνάμεις και ταξικό προσανατολισμό. Η δουλειά του καπνεργάτη ήταν εξειδικευμένη και πληρώνονταν με τα καλύτερα μεροκάματα, τουλάχιστον μέχρι το 1930. Το μεροκάματο ακολουθούσε τις διακυμάνσεις της χρυσής Λίρας αφού είχε συμφωνηθεί να παίρνουν τα 7/25 της Λίρας. Στο τέλος της δεκαετίας του 1920 το μεροκάματο των καπνεργατών κυμαινόταν από 105 έως 130 δραχμές όταν το καλύτερο κρέας είχε 25 δραχμές η οκά και το ψωμί 5δραχμές.^[2] Στην Οικοδομή το μεροκάματο ήταν γύρω στα 50 δραχμές. Οι καπνεργάτες είχαν ασφάλιση, σταθερά ωράρια εργασίας και οι πανίσχυρες «επιτροπές σαλονιού» έλεγχαν τα πάντα ακόμα και τις προσλήψεις. Ήταν όμως δουλειά πολύ ανθυγιεινή αφού δούλευαν σε χώρους που δεν αερίζονταν επειδή δεν άνοιγαν ούτε ένα παράθυρο να μπει αέρας για να μην ξεραθούν τα καπνά. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα οι καπνεργάτες να έχουν τεράστια ποσοστά φυματίωσης που τότε «θέριζε» και ήταν η πρώτη αιτία θανάτου. Πολιτικά, η πλειοψηφία των καπνεργατών επηρεάζονται και καθοδηγούνται από το ΚΚΕ γι αυτό στις πόλεις των καπνεργατών συγκεντρώνει μεγάλα εκλογικά ποσοστά και στις δημοτικές του 1934 εκλέγει τους πρώτους κόκκινους δημάρχους. Τον Μήτσο Παρτσαλίδη στην Καβάλα και τον Νιόνιο Μενύχτα στις Σέρρες.^[3]

Μετά το 1922 εκτός του ότι μπήκε στην περιοχή το προσφυγικό στοιχείο, με εξειδικευμένο και φθηνό εργατικό δυναμικό οι καπνέμποροι άρχισαν να κάνουν εξαγωγές «ανεπεξέργαστων» στα εργοστάσια παρασκευής τσιγάρων στην Αμερική κυρίως αλλά και σε

χώρες της Ευρώπης. Τα καπνά αυτά αντί να τα επεξεργαστούν με τον περίπλοκο παραδοσιακό τρόπο δεματοποιούνταν από τους ίδιους τους καπνοπαραγωγούς με μια απλοποιημένη επεξεργασία, που ονομαζόταν «Χωρική» ^[4]

Η εξαγωγή ανεπεξέργαστων καταργεί χιλιάδες θέσεις εργασίας δημιουργώντας ανεργία και πλεονάζοντα εξειδικευμένα χέρια γι αυτό η εργοδοσία στις αρχές του 1925 επιβάλλει το 7ωρο με ταυτόχρονη μείωση των αποδοχών που δημιουργεί σοβαρά ζητήματα επιβίωσης στους καπνεργάτες.

Στα καπνεργατικά κέντρα (Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Ξάνθη κ.λ.π) οι εργάτες ξεκινάν πολύμορφους και μαζικούς αγώνες για την επιβολή του 8ωρου και την απαγόρευση εξαγωγής ανεπεξέργαστων καπνών. Είχε προηγηθεί η αιματηρή σύγκρουση (τρεις νεκρούς αστυνομικούς) το καλοκαίρι του 1924 στην Καβάλα όταν καπνεργάτες μπήκαν στις μαούνες και ξεφόρτωσαν όλα τα ανεπεξέργαστα καπνά που προορίζονταν για την Αμερικάνικη καπνοβιομηχανία. ^[5]

1925 Ο Ηρωικός αγώνας των καπνεργατών της Ξάνθης

Στην Ξάνθη, το Συνδικάτο Καπνεργατών αποφασίζει να επιβάλλει μονομερώς το οχτάωρο ξεκινώντας από την 1^η Φλεβάρη του 1925. Οι εργοδότες, καπνέμποροι απαντάν ταυτόχρονα με γενικό «λοκ άουτ»! Οι καπνεργάτες κατεβαίνουν σύσσωμοι στο διοικητήριο για διαμαρτυρία. Στην αντιπροσωπεία που ανεβαίνει να επιδώσει το ψήφισμα ο διοικητής απαντάει ότι σε 5 λεπτά θα πρέπει να έχουν διαλυθεί και να επιστρέψουν στα σπίτια τους αλλιώς θα τους διαλύσει ενόπλως.

Η επιτροπή επισκέφτηκε τις αρχές για να διαμαρτυρηθεί αλλά όπως αποδείχτηκε αυτοί ήταν όργανα των καπνεμπόρων αφού εξύβρισαν χυδαία την επιτροπή, την απέπεμψαν δηλώνοντας: **«Να ψοφήσουν οι εργάτες».**

Οι εργάτες απαντάν: «Στο δρόμο θα κερδίσουμε το δίκιο μας»! Ξεκινάν καθημερινές μαζικές διαδηλώσεις ώπου στις 7 Φλεβάρη

έρχεται εντολή να διαλυθούν αλλιώς θα τους χτυπήσει ο Στρατός.

Τα πολυβόλα στήνονται απέναντι από την Πλατεία. Οι εργάτες δεν πτοούνται και συγκεντρώνονται στα γραφεία του Συνδικάτου όπου δέχονται ομοβροντία πυροβολισμών και ταυτόχρονα δίνεται το σύνθημα της επίθεσης, χωροφυλακής και στρατού (έφιππου και πεζικού). Τα μαγαζιά στην πόλη κλείνουν όλα. Ο λαός της Ξάνθης αγανακτισμένος κατεβαίνει στο πλευρό των αγωνιζόμενων εργατών. Καπνεργάτριες τσαλαπατιούνται από τα άλογα, υποκόπανοι σπάζουν στις πλάτες και στα κεφάλια των εργατών όμως οι ηρωικοί καπνεργάτες δεν κάνουν πίσω. Κάποιοι δέχονται τις σφαίρες κατάστηθα, ένα αξιωματικός βγάζει με τη ξιφολόγχη το μάτι ενός Οθωμανού καπνεργάτη, μια εργάτρια κόβει τα δάχτυλά της στην προσπάθεια να πιάσει με τα χέρια της την ξιφολόγχη, μια άλλη σφαλιαρίζει τον ανθυπομοίραρχο Κόκκινο ενώ ένας καπνεργάτης τραυματίζεται θανάσιμα. Συλλαμβάνονται 60 εργάτες εκ των οποίων 22 στέλνονται σιδηροδέσμιοι στις φυλακές της Κομοτηνής. ^[6]

Κάτι που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι οι καπνεργάτες της Ξάνθης στις φυλακές Κομοτηνής προχώρησαν σε μια ηρωική κίνηση αλληλεγγύης προς τους άλλους φυλακισμένους εργάτες, που τότε ήταν πάρα πολλοί κυρίως στη Θεσσαλία όπου έγιναν μαζικές συλλήψεις λόγω των καταλήψεων τσιφλικιών που γινόταν εκεί με μπροστάρη το κίνημα των «παλαιών πολεμιστών».[6] Οι φυλακισμένοι καπνεργάτες της Ξάνθης αποφασίζουν να κόψουν για τρεις μέρες το τσιγάρο και για δυο μέρες το φαγητό και τα λεφτά να τα στείλουν στους φυλακισμένους συναδέλφους τους. Η κίνηση αυτή συγκινεί τον δημοσιογράφο Πέτρο Πικρό που γράφει στο Ριζοσπάστη: «Σύντροφοι, δεν θυμάμαι να δοκίμασα στη ζωή μου δυνατότερη συγκίνηση από αυτή που ένοιωσα όταν διάβασα την επιστολή με την υπέροχη κίνηση των φυλακισμένων καπνεργατών της Κομοτηνής [...] Το αν είναι ή όχι ήρωας αυτός που μένει θεληματικά νηστικός, που ξεκόβει την μπουκιά απ το στόμα του για να τη δώσει στον συναγωνιστή του, αυτό δε λέγεται...». Οι ηρωικοί καπνεργάτες δικάζονται από έξι μήνες έως και ένα χρόνο φυλακή επειδή συμμετείχαν σε συγκέντρωση δίχως άδεια...^[7]

Απαγορεύεται το χτύπημα της καμπάνας επειδή φέρνει «θλίψη και συγκίνηση»

Στο στόχαστρο των καπνεμπόρων της Ξάνθης όμως παραμένει η Καμπάνα του Συνδικάτου και κάνουν τα πάντα για να σωπάσει. Το χτύπημά της, τους «ματώνει την καρδιά» αφού δεν τους επιτρέπει να καταστρατηγούν το ωράριο και να κλέβουν έτσι χιλιάδες εργατοώρες από τους καπνεργάτες. Με εντολή 17 καπνοβιομηχάνων της Ξάνθης, ο αστυνομικός διευθυντής αποφασίζει να απαγορεύσει στο εξής το Χτύπημα της καμπάνας με το αιτιολογικό ότι ο θόρυβός της «φέρνει θλίψη και κατήφεια» στους πολίτες της Ξάνθης!!! Οι εργάτες του απαντάν: *«Στην Ξάνθη χτυπάν πάρα πολλές καμπάνες. πως αυτές δεν φέρνουν θλίψη και μόνο του Συνδικάτου φέρνει; Μήπως επειδή η αστυνομία και το κράτος είναι όργανα των καπνεμπόρων;»*

Με το ίδιο αιτιολογικό, της «θλίψης», σέρνει στα δικαστήρια τον Γραμματέα του Συνδικάτου! Στο δικαστήριο βέβαια γελοιοποιήθηκε, και ο αστυνομικός διευθυντής και τα αφεντικά του, μπροστά στο πολυπληθές ακροατήριο, αφού δεν βρέθηκε νόμος για να μπορέσουν να δικάσουν τον Γραμματέα και αναγκάστηκαν να αποσύρουν την «κατηγορία».^[8]

Ο στόχος όμως των καπνεμπόρων εν μέρει επετεύχθη. Κάθε εργοδότης χρησιμοποιεί πλέον διαφορετικά ωράρια και κρατάει τους καπνεργάτες πέρα του ωραρίου όσο περισσότερο κρίνει αυτός ότι τους χρειάζεται. Πολλοί εργάτες χάνουν και το μεροκάματο επειδή δεν είναι εκεί στο ξεκίνημα του ωραρίου που κι αυτό το ορίζει όπως και όποτε θέλει ο κάθε εργοδότης. Η καμπάνα ήταν αυτή που έδινε το σύνθημα για έναρξη και λήξη των εργασιών σε όλα τα καπνομάγαζα της Πόλης.

Στη φυλακή η καμπάνα

Για να είναι σίγουροι οι καπνέμποροι ότι η καμπάνα δεν θα χτυπήσει κι αυτοί θα συνεχίσουν ανενόχλητοι τη ρεμούλα, κάποια μέρα, μέσα στο 1925, «σέρνουν στα δικαστήρια» την καμπάνα και την «καταδικάζουν» σε έξι μήνες φυλακή!^[9] Η καμπάνα «εκτίει»

κανονικά την εξάμηνο φυλάκισή της, στις φυλακές Κομοτηνής. Μετά «αποφυλακίζεται» και επιστρέφει στο Συνδικάτο αλλά η ποινή της υποχρεωτικής σίγασης θα συνεχιστεί.

Έκτοτε σε όλα τα υπομνήματα, τις ανακοινώσεις του Συνδικάτου αλλά και της ΚΟΕ μπαίνει αίτημα να επιτραπεί ξανά το χτύπημα της καμπάνας που είναι εγγυητής της τήρησης του ωραρίου.

Η καμπάνα ξαναχτυπάει και η «θλίψη» των καπνεμπόρων “φέρει πόλεμο”.

Σε μια Γενική Συνέλευση του Συνδικάτου που έγινε τον Αύγουστο του 1927 οι καπνεργάτες αποφασίζουν να «σπάσουν τη σιωπή» της καμπάνας! Από την Παρασκευή, στο ξεκίνημα του ωραρίου άρχισαν να χτυπάνε την Καμπάνα. Δεν εμφανίστηκε κανένας να τους σταματήσει. Το μεσημέρι όμως εμφανίστηκαν χωροφύλακες στο Συνδικάτο και απαίτησαν να μάθουν το όνομα αυτού που χτύπησε την καμπάνα.

Οι καπνεργάτες όταν το έμαθαν συγκεντρώθηκαν στα γραφεία του Συνδικάτου και μαζί με άλλους εργάτες κατέκλισαν τον γύρω χώρο. Οι χωροφύλακες συλλαμβάνουν έναν καπνεργάτη αλλά οι υπόλοιποι επιτίθενται και τον απελευθερώνουν. Με τη φασαρία που γίνεται συγκεντρώνονται και άλλοι εργάτες και αλληλέγγυοι πολίτες. 6.000 αγριεμένοι εργάτες φωνάζουν συνθήματα «κάτω η τρομοκρατία», «Κάτω ο Φασισμός», «θέλουμε την καμπάνα μας», «Έξω οι χωροφύλακες από το συνδικάτο»!

Οι χωροφύλακες αποσύρονται.

Το βράδυ, στη λήξη του ωραρίου, χτυπάει την καμπάνα μια εργάτρια χωρίς να την παρεμποδίσει κανείς. Την άλλη μέρα το πρωί όμως οι εργάτες που πήγαν να χτυπήσουν την καμπάνα βρέθηκαν μπροστά σε μια κουστωδία χωροφυλάκων που φύλαγαν την καμπάνα. Δεν μπόρεσαν να τη χτυπήσουν κι έφυγαν. Το μεσημέρι μετά τη λήξη του διαλείμματος ξαναπήγαν στο Συνδικάτο 20 χωροφύλακες με επικεφαλείς τρεις ανθυπομοίραρχους και θέλησαν να μπουκώσουν στα γραφεία όμως οι εργάτες που είχαν ειδοποιηθεί και είχαν μαζευτεί εκεί δεν τους επέτρεπαν να μπουκώσουν στο χώρο του Συνδικάτου. Οι Χωροφύλακες βγάζουν τα πιστόλια τους και

αρχίζουν τους πυροβολισμούς και τα χτυπήματα στους εργάτες. Οι εργάτες αμύνονται ηρωικά αλλά η δύναμη των όπλων υπερσχύει και οι αστυνομικοί μπαίνουν σα γραφεία του Συνδικάτου και τα καταλαμβάνουν. Εν τω μεταξύ χιλιάδες κόσμου έχουν μαζευτεί έξω απ' τα γραφεία και εκφράζει την αγανάκτησή του. Ένας εργάτης ορμάει και χτυπάει την καμπάνα. Ένας χωροφύλακας τον πιάνει από το λαιμό και επιχειρεί να τον πνίξει αλλά πέφτει πάνω του ο κόσμος και τον ελευθερώνει. Ταυτόχρονα οι εργάτες μπαίνουν μέσα στο συνδικάτο κι αρχίζει μια μάχη κανονική σώμα με σώμα. Καρέκλες, γραφεία, σόμπες μπουριά, συρτάρια εκσφενδονίζονται, σπάνε κεφάλια. Οι χωροφύλακες πυροβολούν. Οι εργάτες πετροβολούν! Μια εργάτρια βγαίνει από το παράθυρο και φωνάζει: «Σκοτώνουν τα αδέρφια μας!» Γίνεται χαλασμός πέφτει ξύλο και πυροβολισμοί ακούγονται από τα γραφεία του Συνδικάτου. Όλοι φωνάζουν ένα σύνθημα: «Θέλουμε την καμπάνα μας!» Η μάχη κράτησε μισή ώρα. Υπάρχουν 50 τραυματίες εκ των οποίων οι τέσσερις σοβαρά. Έγιναν συλλήψεις εργατών αλλά ο λαός τους απελευθέρωσε. Το βράδυ όμως οι χωροφύλακες συνέλαβαν «μπαμπέσικα» στα σπίτια τους 20 εργάτες εκ των οποίων τους 16 τους έστειλαν σιδηροδέσμιους στις φυλακές Κομοτηνής. ^[10]

Η ανακοίνωση της ΚΟΕ που βγήκε αμέσως μετά τα γεγονότα μεταξύ άλλων αναφέρει: *«Στην Ξάνθη ο αστυνομικός διευθυντής Νικολουδάκης, εκτελώντας τυφλά τις εντολές των καπνεμπόρων εξεστράτευσε εναντίον του Συνδικάτου Καπνεργατών, ελεηλάτησε τα γραφεία του, ετραυμάτισε δια πυροβολισμών και ροπάλων δεκάδες εργάτες [...]. Και όλα αυτά διότι διέπραξαν το φοβερό έγκλημα να σημάνουν την καμπάνα του Συνδικάτου που ειδοποιεί την ώρα έναρξης και λήξης της εργασίας και η οποία χτυπούσε από την εποχή της Τουρκοκρατίας και της Βουλγαροκρατίας. Ακόμα χτυπούσε καθ όλη την διάρκεια των τελευταίων πολέμων και του στρατιωτικού νόμου. [...]. Τα όργανα των καπνεμπόρων ας ξεύρουν ότι οι καπνεργάτες δεν μπορούν να αντιμετωπίζουν απαθώς τις δολοφονικές ενέδρες και τους βανδαλισμούς των, αλλά θα προασπίσουν τα αναφαίρετα δικαιώματά των.»* ^[11]

Η «ηρωική» καμπάνα κατάσχεται και φυλακίζεται για δεύτερη

φορά!

Οι καπνεργάτες και το Συνδικαλιστικό τους κίνημα διαμαρτύρονται και σε ένα μήνα περίπου η Καμπάνα επιστρέφει στη θέση της αλλά με την εντολή να μην ξαναχτυπήσει. Οι καπνεργάτες είναι αποφασισμένοι να περιφρουρήσουν το οχτάωρο και σε ανακοίνωσή τους τονίζουν: **«Δεν πρόκειται να υπακούσουμε! Όπως οι βιομήχανοι βάζουν στα εργοστάσιά τους σειρήνες που ξεκουφαίνουν για να ξεκινήσει η δουλειά στα εργοστάσιά τους και κανένας δεν τους κάνει παρατήρηση έτσι κι εμείς θα χτυπάμε την καμπάνα μας»** Και συνεχίζουν κανονικά να τηρούν το ωράριο με το χτύπημα της καμπάνας.^[12]

Οι καπνοβιομήχανοι είναι ανάστατοι. Υπολογίζεται ότι μόνο το τελευταίο διάστημα που είχε σωπάσει η καμπάνα κέρδισαν από το κλέψιμο του ωραρίου ένα εκατομμύριο δραχμές! Οι βιομήχανοι απευθύνονται στο Αστικό Κράτος και ζητάνε να τους απαλλάξει από τη «θλίψη» που τους φέρουν τα χτυπήματα της καμπάνας. Το αστικό κράτος υπακούει και το Υπουργείο εσωτερικών, όπως προκύπτει από έγγραφο που δημοσίευσε ο Ριζοσπάστης, δίνει εντολή στην Υποδιοίκηση Χωροφυλακής Ξάνθης με την υπόμνηση «Εμπιστευτικόν»: **«Διαβιβάζοντες προσαρτημένas εν αντιγράφω, τηλ)κάs διαμαρτυρίας των καπνεμπόρων Ξάνθης, διαμαρτυρομένων δια την κρούσιν του κώδωνος, παρακαλούμεν όπως συνεννοούμενοι μετά δικαστικών και λοιπών αρχών απαγορεύσετε την χρήσιν τούτου, εφόσον μάλιστα δεν παρίσταται ανάγκη κρούσεως. Εν περιπτώσει δε καθ' ην δεν' ήθελον συμμορφωθεί οι εργάται εξαντλήσατε τας ημετέρας διαταγάs.»** Εν Αθήναις τη 15^η Σεπτεμβρίου 1927. Εντολή Υπουργού ο διευθυντής Α. Ανδρουτσόπουλος ^[13]

Διάβημα του Κώστα Θέου, στελέχους του ΚΚΕ, Βουλευτού ΕΜΕΑ (Ενιαίου Μετώπου Εργατών Αγροτών)

Ο Βουλευτής Κώστας Θέος επισκεπτόμενος το Υπουργείο Εθνικής οικονομίας μεταξύ των άλλων θεμάτων διαμαρτυρήθηκε στον

Υπουργό για τη νέα απαγόρευση κρούσης της καμπάνας και αξίωσε να αρθεί η απαγόρευση. Ο υπουργός δέχτηκε το δίκαιον του αιτήματος και είπε ότι εντός της ημέρας θα δώσει εντολή να αρθεί η συγκεκριμένη εντολή.^[14]

Δεν γνωρίζουμε αν δόθηκε και αν εκτελέστηκε η εντολή του υπουργού αλλά μαθαίνουμε ότι τρεις μήνες αργότερα, τον Γενάρη του 1928 καταδικάζονται 13 καπνεργάτες από την Ξάνθη επειδή χτύπησαν την καμπάνα. Συγκεκριμένα το δημοσίευμα της αστικής εφημερίδας «ΦΩΣ» αναφέρει: «Κατεδικάσθησαν σε 7μηνον φυλάκισην οι θ. Τζουτζούλης, Σ. Μουντούρης, Μαρίκα Αλευροπούλου, Ζαμπάνης, Τσακμάκης, Χρυσοστράτης, Τσιγκάτης, Μπογιατζής, Λαζαρίδης, Αρβανιτάκης, Ηλιάδης, Κατηγορούμενοι διότι εσήμαινον με την καμπάναν του Συνδικάτου τας ώρας εργασίας»^[15] και ο Ριζοσπάστης: «Στην Ξάνθη 13 καπνεργάτες και καπνεργάτριες κλείστηκαν αρκετούς μήνες φυλακή για το χτύπημα μιας καμπάνας»^[16]

Η μεγάλη καπνεργατική απεργία του 1928

Τον Μάη του 1928 γίνεται το 8^ο Συνέδριο της ΚΟΕ και τον Ιούνη του ίδιου έτους γίνεται μια μεγάλη πανελλαδική, καπνεργατική απεργία.

Η απεργία ξεκινάει από την Καβάλα στις 11 Ιούνη επεκτείνεται σε ολόκληρη τη χώρα. Έχει αιτήματα οικονομικά, κατοχύρωση του θωρου και λειτουργίας του ΤΑΚ (Ταμείο Ασφάλισης Καπνεργατών). Η απεργία κράτησε ένα μήνα σχεδόν (από 11/6 έως 9/7. Σκοτώθηκαν δέκα εργάτες (4 στην Καβάλα, 4 στην Ξάνθη, 1 στη Δράμα και 1 στο Πράβι*¹). Αναφέρονται και κάποιοι νεκροί απεργοσπάστες... Υπάρχουν ακόμα 200 σοβαρά τραυματισμένοι και έγιναν 380 συλλήψεις εργατών*².

Η ανταπόκριση στο Ριζοσπάστη από την Ξάνθη είναι συγκλονιστική: «Η Απεργία μας κηρύχθηκε στις 13/6. Με το χτύπημα της πολυθρύλητης καμπάνας μας οι εργάτες και οι εργάτριες με ενθουσιασμό ξεχύθηκαν απ τα καπνομάγαζα στους

δρόμους. Δεν πρόλαβαν να συγκεντρωθούν και έπεσαν σε ενέδρα των πουλημένων τομαριών της χωροφυλακής και των ρέστων σακαράκηδων. Αμέσως τα οπλοπολυβόλα τέθηκαν σε κίνηση [...] Οι εργάτες στήνουν οδοφράγματα με κάρα και πέτρες [...] Το κράτος εξοπλίστηκε σαν αστακός, κατέβασε ακόμα και τανκς και αντλίες νερού. [...] Χτυπούν δολοφονούν και στο τέλος παίρνουν τους πληγωμένους και σκοτωμένους στα σκοτεινά μπουντρούμια. Το Αμερικάνικο νοσοκομείο πλημύρισε από πληγωμένους. Πολλοί έχουν εξορυγμένα τα μάτια τους από τους λογχισμούς. Τον σκοτωμένο Σωκράτη Καραβανά, 50 χρονών, πήραν κι έθαψαν τη νύχτα μυστικά. Πολλοί άλλοι εξαφανίστηκαν μυστηριωδώς! Ο Εργάτης Κατσιαμάκης δάρθηκε σε τέτοιο βαθμό που κινδυνεύει να πεθάνει. Από τους πυροβολισμούς σκοτώθηκε και η σ. Μορφίδου. Ο ανθυπομοίραρχος Τσατάλος την πήρε νεκρή και τραβώντας την από τα στήθια την έσερνε επί 10 λεπτά στην πλατεία. Ο εκτελεστικός της ΚΟΕ σ. Φεκρής δέρνονταν με τους υποκόπανους μισή ώρα ακριβώς. Τον παράτησαν τέλος αναίσθητον, αιματωμένο. [...] Συνελήφθησαν 200. Τους αλυσόδεσαν και τους γύριζαν στους δρόμους φτύνοντάς τους [...] Ένας Ενωμοτάρχης πυροβόληση τον Αραμαντιάν Ογλού από απόσταση 15 μέτρων και τον έρριψε νεκρό. [...] Έτσι σκοτώθηκε με μια σφαίρα στο λαιμό ο ταμίας του εργατικού Αθλητικού Συλλόγου Θεοδοσίου [...] Παρ όλα αυτά οι καπνεργάτες αγωνίζονται κατά του φασισμού και της τρομοκρατίας. Κανείς απεργοσπάστης. Καμία λιποψυχία. Θα νικήσουμε!» ^[17]

Η απεργία παρά τον ηρωικό αγώνα των καπνεργατών ηττήθηκε. Δεκάδες καπνεργάτες φυλακίστηκαν και από εκεί πήραν το δρόμο για την εξορία. Τη μοίρα τους ακολουθεί και η Καμπάνα του Συνδικάτου: «**Η καμπάνα του Συνδικάτου κι αυτή σύρεται από κρατητήριο σε κρατητήριο και από ανακριτή σε ανακριτή γιατί τρόμαζε τους κοιλαράδες της Ξάνθης σημαίνοντας τις ώρες εισόδου και εξόδου. Μα οι καπνεργάτες και οι καπνεργάτριες ορκίζονται ότι θα την πάρουν από τα χέρια των χαφιέδων για να τη στήσουν εκεί που ήταν συμβολίζοντας τις κατακτήσεις των εργατών. Και όπως με το χτύπημά της ξεχύθηκαν όλοι στους δρόμους, στον αγώνα έτσι και πάλι θα σημάνει για να δώσει το**

σύνθημα του τελικού απελευθερωτικού αγώνα» ^[18]

Οι αγώνες των καπνεργατών συνεχίστηκαν με κορύφωση την ηρωική απεργία του Μάη του 1936 που τη διαδέχτηκε η βαθιά και παρατεταμένη νύχτα της φασιστικής Δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά.

Η καμπάνα των καπνεργατών της Ξάνθης υπάρχει σήμερα ως κειμήλιο και τεκμήριο της ιστορίας και φυλάσσεται στον ναό Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης στην Ξάνθη [19]

Η Καμπάνα φυσικά δεν είναι κάποιο φετίχ και από μόνη της, χωρίς ένα μαζικό, ταξικό, βαθιά πολιτικοποιημένο και ασυμβίβαστο κίνημα αλλά και χωρίς πολιτική καθοδήγηση μάλλον θα ήταν «Χαλκός ηχών ή κύμβαλον αλαλάζον».

Στέφανος Πράσος

*1 Πράβι= Η Ελευθερούπολη

*2 (σ.σ Η απεργία αυτή είναι θέμα ενός ξεχωριστού άρθρου)

ΠΗΓΕΣ:

[1]. Θέμος Κορνάρος «θεσσαλονίκη 9-11 του Μάη (οι αγώνες του λαού)» Εκδόσεις Χρόνος

[2]. Γιώργος Πέγιος. «Από την ιστορία του Εργατικού κινήματος της Καβάλας (1922- 1953)»

[3]. Γεωργία Μπακάλη. Χειραγώγηση και ριζοσπαστικοποίηση. Το καπνεργατικό ζήτημα στη Ανατολική Μακεδονία

[4] Γεωργία Μπακάλη. Χειραγώγηση και ριζοσπαστικοποίηση. Το καπνεργατικό ζήτημα στη Ανατολική Μακεδονία 1919-1936 Διδακτορική Διατριβή

[5]. Γιώργος Πέγιος. «Από την ιστορία του Εργατικού κινήματος

της Καβάλας (1922- 1953)»

[6] Ριζοσπάστης 9/2/1925

[7] Ριζοσπάστης 28/2/1925

[8] Ριζοσπάστης 23/9/1927

[9] «Ταξίδι στους καπνεργατικούς αγώνες» Ριζοσπάστης 3/5/2011

[10] Ριζοσπάστης 27/8/1927

[11] Ριζοσπάστης (2) 27/8/1927

[12] Ριζοσπάστης 23/8/1927

[13] Ριζοσπάστης 24/9/1927

[14] Ριζοσπάστης 28/9/1927

[15] ΦΩΣ Θεσσαλονίκης 29/1/1928

[16] Ριζοσπάστης 17/2/1928

[17] Ριζοσπάστης 24/6/1928

[18] Ριζοσπάστης 25/6/1928

[19] «Ταξίδι στους καπνεργατικούς αγώνες» Ριζοσπάστης 3/5/2011

(φ1) Ριζοσπάστης 27/8/1927

(φ2) Ριζοσπάστης 27/8/1927

(φ3) Ελεύθερος Άνθρωπος 6/4/1931

(φ4) Ριζοσπάστης 28/2/1925

(φ5) Ριζοσπάστης 13/9/27

(φ.9) ΦΩΣ Θεσσαλονίκης 20/6/1928

https://kokinokamini.blogspot.com/2020/04/blog-post_28.html?fbclid=IwAR0FNGegMkagFXNyimYn64HRN8wBeMa_RWGE-

gVimLNh6Vy3m2RC1Hm0W_E&m=1